

DELAVSKA POLITIKA

izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 51

Maribor, sobota, dne 26. junija 1937

Leto XII

Milijonski dobički Trboveljske

14.2 milijona dinarjev v l. 1936.

Trboveljska premoškopna družba je imela občni zbor.

Družba izkazuje za preteklo leto 1936 čistega dobička 14.2 milijona dinarjev, napram 12.4 milijona dinarjev v l. 1935. Na delnico odpade Din 13 dividend.

Celotni čisti dobiček družbe v zadnjih sedmih letih (brez 1936) znaša 115.2 milijona dinarjev.

Za odpise na nepremičninah je družba zaslužila še razen tega od l. 1927 dalje 173 milijonov dinarjev.

Dobički TPD so bili ogromni, zato so bili pa zaslužki rudarjev manjši.

Enim je kriza prinesla revščino, drugim je omogočeno rešiti milijone.

Papež in Hitler. V Vatikanu zanikajo vesti, da namerava papež prokleti in izključiti Hitlerja iz cerkve. To so delali papeži v srednjem veku. Sedaj pa tako postopanje z državnimi poglavarji ni več v navadi. Vatikan je raje zaprosil Mussolinija, da posreduje spravo s Hitlerjem.

Druga vlada ljudske fronte v Franciji

S. Blum namestnik predsednika vlade

Dne 22. junija zvečer je bila sestavljena v Parizu druga vlada ljudske fronte, v kateri je 11 radikalnih socialistov, 9 socialistov in en član republikanskih socialistov. Razen tega imajo državnih podtajnikov: radikalni socialisti 7, socialisti 5 in republikanski socialisti 2.

Ministrski predsednik je radikalni socialist **Camille Chautemps**, namestnik predsednika vlade pa **s. Leon Blum**.

Socialisti imajo v vladi: notranjega ministra **Maksa Dormoya**, pravosodnega ministra **Vincenta Auriola**, ministra za delo **Ferriera**, poljedelskega ministra **Monneta**, ministra za pošto **Lebasa**, kolonijalnega ministra **Mouteta** in ministra za penzije **Riviera**.

Nova vlada je samo preosnovana vlada ljudske fronte. Imenovanje s. Bluma za namestnika predsednika vlade najboljšje potrjuje, da so pokopane vse nade francoske in evropske reakcije, ki je mogoče računala z razpadom ljudske fronte.

Chautemps sam je dejal, da on ni

Pomembna zmaga ljudske fronte nad Odstavljen župan v Saint Denisu Dorriot poražen pri volitvah. reakcijo

Dne 20. t. m. so se vršile v Saint Denisu, predmestni občini Pariza, volitve župana. Kandidiral je znani komunistični odpadnik in snovatelj

Z mednarodne konference dela v Ženevi

Za svobodo združevanja delavcev

Govor s. Bogdana Krekića na mednarodni konferenci dela v Ženevi

V razpravi o poročilu ravnatelja Mednarodnega urada dela na mednarodni konferenci dela v Ženevi, ki traja že od 3. junija t. l. dalje, je govoril tudi s. Bogdan Krekić, delegat svobodnih delavskih strokovnih organizacij in centralni tajnik URSSJ ter podpredsednik Mednarodne konference dela, njegov pomemben govor je vzbudil splošno pozornost med delegati:

»Poročilo ravnatelja prinaša urejen pregled velikih dogodkov. V njem obravnava najvažnejše gospodarske probleme: avtarkijo, (samopreskrbo držav brez potrebe uvoza); javna dela, investicije in denarstvo; prav tako tudi najvažnejša socialna vprašanja: delovni čas, odmor, dopust in brezposelnost. Pravilno ocenjuje poročilo tudi socialne in gospodarske posledice oboroževanja in se zelo laskavo

izraža o velikem, lahko rečem revolucionarnem delu francoske vlade na socialnem polju.

Le enega nisem mogel zaslediti v tem poročilu.

Mednarodni urad dela je bil ustanovljen v svrhu uresničenja socialne pravičnosti

Kot podlaga socialne pravičnosti v ustavi mednarodnega urada dela je osvojeno načelo: **da je najboljša pravičnost tista, ki jo ustvarjajo udeleženci sami.** Zato počiva organizacija mednarodnega urada dela na osnovi sorazmernega zastopstva delodajalcev in delavcev, ki so predstavniki svobodnih organizacij. Načelo sorazmernega zastopstva v mednarodnem uradu dela ima kot predpogoj:

svobodo združevanja

v vsaki posamezni državi, kar je v moderni človeški družbi samo ob sebi umljivo.

Kot tretji v ustanovi mednarodnega urada dela je državna oblast, čije naloge je **posredovalnega značaja** med predstavniki delavcev in delodajalcev.

O teh vprašanih poročilo molči. Organizacija Mednarodnega urada dela se je rodila iz spoznanja, da

socialna nepravilnost ne ogroža samo miru v posameznih deželah, ampak tudi mednarodni mir.

Kako pa naj se rešujejo zamotana vprašanja v naročju moderne družbe, kako naj bo zagotovljen napredek, ako pa niso priznane in dovoljene organizacije interesentov, ki nastajajo v boju za rešitev raznih sodobnih vprašanj? Kako je mogoč napredek

ako pa je presekan živec vsega napredka: svoboda organiziranja in mnenja državljanov?

Mednarodni urad dela ni nobena organizacija nad državami, ki bi mogla odločilno vplivati na tok dogodkov. Toda ona predstavlja simbol socialne pravičnosti in človečnosti, zato pa bi **ne smela molčati**, kadar se ti principi kršijo. Ali ne obstoje danes države, v katerih svobodna volja delavstva ne sme priti do izraza, v katerih je svobodno delavsko organizacijo zamenjala uradna ali pa še ta ne, v katerih obstoja pravica združevanja za delavstvo samo na papirju?

Res je, da mednarodni urad dela ne more aktivno posegati v te zadeve, njegova naloga pa je, da vse take pojave zasleduje in jih zabeleži.

Sovjetska Rusija in Italija ter Nemčija

Ob ustanovitvi so pristopile k Mednarodnemu uradu dela vse pomembnejše države, razen Sovjetske Rusije. V početku je bila odsotnost te države razumljiva, kajti mednarodni urad dela je bila ustanova, zgrajena na predpostavki, da v državah obstoje socialni razredi, ki pa so bili v Rusiji odpravljani v prid državnemu kapitalizmu. Poznejši pristop Sovjetske Rusije je dokazal, da je kljub te-

mu mogoče sodelovanje, ako le postoja dobra volja, služiti socialnemu miru.

Italija in Nemčija sta takoj v početku pristopili k Mednarodnemu uradu dela. Med tem ko je fašistična Italija ostala v sklopu mednarodne organizacije dela, je Nemčija izstopila.

In ne samo to: v Nemčiji, v tej industrijsko visoko razviti deželi, **ne obstoji nobena delavska strokovna organizacija, delavstvu je s silo onemogočeno sodelovati pri odločitvah ki se tičejo njegove usode.** To ni brez pomena za mednarodno organizacijo dela, niti za razvoj socialne pravičnosti v državah, ki so sosede Nemčije.

V Sovjetski Rusiji je glasom uradne označbe razredna družba odpravljena. Zato ni bilo mogoče ugovarjati, ako je v prvem in drugem letu bil navzoč na mednarodni konferenci dela samo predsednik oblasti, kot - kot se je uradno reklo - zastopnik vse družbe. V Nemčiji pa, glasom uradnih izjav, **obstoja** privatna lastnina, torej obstojajo tudi družbeni razredi; odpravljeno pa je svobodno razredno zastopstvo. Tudi v Italiji obstoja zasebna lastnina, toda tam obstojajo korporacije kot predstavnice družbenih razredov — ki pa jih vodijo od zgoraj!

Izrecna prepoved združevanja delavcev postoja v: Avstriji, Bolgariji, Grški, Litvi, Letonski in Estonski.

Razen teh primerov javno obstoječe prepovedi svobodnih strokovnih organizacij pa imamo še celo vrsto dežel, v katerih svobodna strokovna organizacija sicer ni izrecno prepovedana, pač pa s strani oblasti **ovirana.** To so

države, ki hlinijo demokracijo nazven, na znotraj pa se poslužujejo najbrezobzirnejših metod nasilja

proti delovanju svobodnih strokovnih organizacij.

Delavstvo bi moralo napeti vse sile, da bi doseglo povsod to, kar je doseglo delavstvo v Franciji, da bi mogli francoski delavci potem zopet korak dalje. Toda tam, kjer ni svobode organizacije in svobode inicijative, tudi ne more biti pravih uspehov na polju socialne politike. Otrplost na eni strani ima za posledico otrplost na drugi strani.

Zelo bi me veselilo, ako bi bil ravnatelj Mednarodnega urada dela označil v svojem poročilu pota in sredstva.

kako priti do socialne pravičnosti in služiti mednarodnemu miru.

Tridna sestava mednarodne organizacije dela in svoboda avtonomnih skupin, bi morala obveljati kot načelo tudi v vseh državah.

Tisti, ki žele svobode, se dan na dan za njo bore in doprinašajo žrtve, so svobode vredni in zaslužijo, da jih podpirajo tisti, ki svobodo uživajo, posebno pa mednarodna organizacija dela, ki na te osnovne svoboščine opira svojo ustavo.

Angleži sedaj poznajo fašistično Nemčijo

Odpovedan obisk nemškega zunanjega ministra Neuratha v Londonu.

Britska vlada je povabila nemškega zunanjega ministra Neuratha v London na neobvezne razgovore. — Vemo pa, da se Anglija boji nemških bombardirerjev že par let, zato hoče skleniti prijateljstvo z Nemčijo. V Londonu bi se imela voditi pogajanja o gospodarskih in denarnih koncesijah ter o političnem sodelovanju med obema državama.

Zadržanje Anglije v španskem vprašanju pa je tako razhudilo Hit-

francoske nacionalne fronte Dorriot. Bil pa je pošteno tepen. Dobil je 7000 glasov, kandidat ljudske fronte pa nad 10.000.

lerja, da je odpovedal obisk Neuratha v Londonu. V Londonu vedo, da bo Nemčija zopet potrkala radi denarja, pravijo pa, da so se sedaj znova prepričali, da Nemčija noče miru, ampak vojno.

Četrta lista italijanskih žrtev v Španiji zopet navaja tisoč italijanskih vojakov, ki so bili ubiti v francovski vojski v Španiji.

Anglija, Francija in Amerika:

Nemčija, roke proč od Španije!

Nemčija in Italija ne bosta več izvajali pomorskega nadzorstva nad nevmešavanjem

Angleška, francoska in ameriška vlada so opozorile nemško vlado, da ne bodo trpele več nobenega vmešavanja v španske zadeve.

V slučaju neupoštevanja tega navsota bosta predvsem Anglija in Francija znali čuvati svoje interese.

Nemčija je, kakor znano, javila odboru za nevmešavanje v Londonu, da je neka podmornica španske vlade dvakrat poskušala torpedirati nemško križarko »Leipzig«. Obenem s tem obvestilom je sporočil nemški poslanik Ribbentrop v Londonu, da zahteva nemška vlada zadoščenje za ta poskušani napad in je v to svrhu predlagala demonstracijo vojnega brodovja vseh štirih pri pomorski kontroli nad Španijo udeleženih vele-sil, t. j. Anglije, Francije, Italije in Nemčije pred Valencijo.

Španska vlada je sporočila v Londonu, da je napad kakšne njene podmornice na »Leipzig« gola izmišljotina in da je pripravljena omogočiti preiskavo dogodka, o katerem govori Nemčija, po angleških zastopnikih na španskih tleh.

Anglija je odgovorila v Berlinu, da hoče najpoprej izvesti preiskavo, predno se odloči za kakšno demonstracijo vojnega brodovja. To pa je gospode v tretjem rajhu, ki so v pripravi in ki so vajeni poiskati si zadoščenja kar na lastno pest, silno razburilo (glej bombardiranje Almerije).

Vedoč, da bo preiskava dala negativne rezultate, (kajti napad podmornice so registrirali samo neki aparati na križarki »Leipzig«, ki zabeležijo šum torpedov), so gospodje, da se izognejo blamaži, obenem pa, da ogenj, ki se jim je zdel, da že pojema, zopet podkurijo, užaljeni izjavili, da ne bodo več sodelovali pri pomorskem nadzorstvu. V Rimu so jim brž pritrdili in storili isto.

Valencijska vlada se ne boji

Med tem sta Nemčija in Italija izjavili, da bosta peljali svoje barke na lastno pest demonstrirati pred Valencijo. Vlada v Valenciji pa je sporočila, da lahko vozijo svoje barke pred Valencijo sem ter tja, samo v primeru razdalji od obale, sicer bo odgovorila na demonstracijo z obstreljevanjem ladij s kopnega.

Kako priti Francu na pomoč

Vse vedenje Nemčije in Italije dokazuje, da postajata ti dve državi vedno bolj navezani radi Francove vojaške nesposobnosti, ki omogoča, da se vojska legalne vlade vedno bolj konsolidira.

Pod krinko boja proti bolševizmu in rdeči nevarnosti, se vodi prostaška

gonja iz Rima in Berlina proti svobodni Španiji, ki bi jo oba taktična

To hujskanje, ki je prešlo v odprto izzivanje, že resno ogroža evropski in svetovni mir. Nemčija in Italija sta v tej zadevi v celoti usklajeni.

Nemške in italijanske bombe in granate mesarijo Špance, nemške in italijanske strojnice kose španske sinove, nemški in italijanski topovi rušijo španska mesta, nemški in italijanski bombardierji uničujejo špansko kulturo iz zraka. Gospoda pa se dela, kot da je ona žrtev krvoločnih Špancev, dočim je resnica obratno.

Pomoč Španiji!

Dne 21. t. m. sta se sestali v An-nemassu delegaciji Socialistične delavske internacionale in III. internacionale.

Socialistično internacionalo sta zastopala predsednik Louis de Brouckere in tajnik Friderik Adler, III. internacionalo pa Thorez, Cachin in Donte (Francija), Gallo (Italija), Dahlen (Nemčija) Chaca (Španija).

O poteku konference je bilo izdano to-le poročilo:

»Delegati obeh internacional so se posvetovali, kako bi bilo najlažje mogoče, voditi akcijo v prid Španiji na podlagi skupnega dogovora in sicer povsod, kjer je to mogoče in brez nepotrebnih trenj. Odkar so bili španski delavci, ki s tako sijajnim pogumom vodijo boj proti združeni faš-

Doklej bo trajala potrpežljivost demokratične Evrope?

Sovjetska Rusija prevzame nadzorstvo

Ker sta Nemčija in Italija prenehali izvajati pomorsko kontrolo, je izjavila Sovjetska Rusija, da bodo njene ladje prevzele službo v kontrolnih conah, kjer so jo doslej izvajale ladje prvoimenovanih dveh držav.

Na baskiškem bojišču

so se vladine čete umaknile zapadno od Bilbaja, kjer so zavzele pozicije po okoliških brdih, koder so znani železni rudniki. V splošnem drže levi breg reke Cadagua.

O regularnem umiku baskiških čet priča dejstvo, da so vzele s seboj ves vojni material iz Bilbaja in ves zaklad narodne banke.

stični reakciji vsega sveta, izzivani in se bore ne samo za lastno svobodo, ampak za svobodo vsega sveta in miru v Evropi ter na vsem svetu — je taka akcija potrebna kot kdajkoli poprej.

Posvetovanje je pokazalo, da zasledujeta obe internacionali v španskem vprašanju enako politiko in da obe zahtevata: odpravo blokade, vzpostavitev veljavnosti prekršenega mednarodnega prava (po katerem so države dolžne podpreti legalno vlado proti upornikom op. ur.) in uporabo pakta Društva narodov. — Delegaciji sta sklenili, da se bosta skoro zopet sestali, da bi lahko podrobno določili, na kakšen način nuditi Španiji materialno in moralno pomoč.

—//—

Doma in po svetu

Volitve v kmečke zbornice bodo 27. t. m. Volijo volilni možje. Kmetje ne kažejo nobenega zanimanja za te volitve in za zbornice, ker vedo, da so volilni možje izvoljeni od občinskih uprav, ki so v rokah fašistov.

Prosvetni referent dravske banovine odpoklican. Referenta za osnovno šolstvo v dravski banovini pri prosvetnem ministrstvu, Franca Erjavca, je prosvetni minister Stošović nenadoma razrešil in odredil, da odide na njegovo prejšnje službeno mesto v Ljubljano.

Bat'a pošilja čevlje na Čehoslo-

vaško. Bat'a je potoval po svetu in dobil toliko naročil, da bodo morali v Borovu delati za Čehoslovaško. Pride pa še novo naročilo za 100.000 parov, ker v Zlinu ne morejo izvršiti naročil. Pravzaprav je ta vest reklama, ki pa obenem dokazuje, da se dela v Jugoslaviji z večjim dobičkom. Ali so majhne plače ali nizki davki?

Nemci začenjajo kupovati pšenico in drugo žito. V francoskem tisku poročajo, da ustanove Nemci v Beogradu nakupovalnico za pšenico in koruzo. Nakupovalnica bo gospodarska organizacija za Jugoslavijo, Bol-

A. M. de Jong:

30

IZDAJA

Otroška leta Mereyntjela Geysena

Ves začuden in vzhičen je Mereyntje tiho obstal. Da bi mu dal priliko, da se dobro razgleda, se je vsedel Vrč na pobočje rečnega nasipa. Široko odprtih oči je gledal deček jadrnico, ki je plula mimo. Bilo je prvič, da je videl tako veliko jadrnico v svojem življenju. Še nikoli ni bil prišel tako daleč od doma, na vaškem pomolu pa tako velike ladje niso mogle pristajati. Ladje, ki jih je doslej videl so bile mnogo manjše. S povitimi jadrji so jih poganjali skozi pristaniški kanal v vas. Tankaj zasidrane so izgledale mnogo manj ponosne in velike.

»Ali si se na taki veliki ladji vozil čez morje, Vrč?« je vprašal Mereyntje.

Vrč se je temu vprašanju moral smejeti.

»Ladje, ki plovejo po morju so veliko, veliko večje, Mereyntje.« je odvrnil. »Proti njim je ta jadrnica kot majhna otroška coklja.«

Mereyntjeju so oči kar izstopile. Ali je kaj takega sploh mogoče? Morebiti pa bi se Vrč rad samo malo ponorčeval iz njega? Toda njegov prijatelj je pokimal in potem še enkrat rekel z vsem povdankom:

»To je le rečna ladjica, dečko! Ako bi se taka stvarica usodila zapluti na morje, bi jo, čim bi zapihala prva ostrejša sapica, odnesel vrag...«

Ladje, na katerih sem se vozil, so bile najmanj stokrat tako velike!«

»Stokrat!...« Mereyntje je ponovil parkrat zaporedoma to besedo, ki je v njegovih ustih privzela tako čuden zvok. Ni si mogel predstavljati tega, toda moralo je že biti res, kajti Vrč je gledal med pripovedovanjem popolnoma resno. Zamisljeno je zrl Mereyntje za veliko ladjo, ki je drsela veličastno čez mirno vodno gladino, s svojimi razpetimi jadrji je izgledala kot veličanski plavajoči ptič z razprostrtimi krili. Prvič se je oglasilo v njegovem majhnem srečju čisto tiho in pritajeno, nedoločno hrepenenje, ki se polasti odraslih in neodrskih ljudi, domotožje po daljnih, tujih krajih, po nepoznanem, kar mika in vabi za daljnimi obzorji... Toda Mereyntje ni vedel, kaj mu je bilo, zakaj je postal naenkrat tako žalosten, da mu je šlo na jok. Zdel se je samemu sebi majhen, otročji, nehvaležen, stisnil je zobe in skrivaj pogledal svojega prijatelja, če se mu morda ne roga. Toda Vrč je zrl čez reko in grizel bilko, njegove misli pa so bile daleč, daleč proč od malega dečka, čigar nedoločna skrb ni bila ničesar drugega, kot koprnenje.

Tako sta sedela in čas je potekal.

Dokler se ni zgodilo nekaj strašnega.

Poll je tekal naokrog po pobočju nasipa in po polju, smrček vedno pri fletih, rep pa stisnjen med svojimi hitrimi tacami. Sledil je zajca ali dihurja in od časa do časa na lahko pomahal z repom od pritajenega razburjenja.

V trenutku, ko je ubral popolnoma novo sled, je počil strel. Poll se je prevrnil, presunljivo tuleč, se valjal po travi, potem pa je vstal in se splazil s povešenimi ušesi in stisnjenim repom k Vrču, ki ga je poklical z ohriplim, prestrašenim glasom...

Divji lovec in Mereyntje sta stala kot okamenela. Deček je bil bel kot zid, tresel se je po vsem telesu in se krčevito oprijemal sukniča divjega lovca.

Pollu je s pleč kapljala kri: skozi razmršeno, mokro dlako je zijala velika rana.

Iz bližnjega jelševnega gozdička je stopil graničar. V roki je držal karabinko. Iz temno svetle puškinke cevi se je vila ozka, modra spirala dima. Poljski čuvaj je usmeril svoj korak naravnost k njima. Od groze na pol slep, je strmel Mereyntje na bližajočo se postavo, veliko, širokoplečasto in rešpekt vzbujajočo, oblečeno v uniformo. Pollu se je naježila dlaka na tilniku in hrbtu, kazal je zobe in grozeče renčal. Vrč ga je krepko prijel za ovratnico in zatajujoč se, napeto čakal. Naprej štrleče kosti njegovih čeljusti so se tresle.

Graničar je bil za celo glavo večji od divjega lovca. Njegov rdeči obraz je izgledal brutalen. Kratko prstriženi, plavi brki so dajali obrazu še surovejši izraz. Njegove jeklene modre oči so se svetile kot iz stekla. Za hip mu je prešinil lice nadut, zmagoslaven smehljaj, da se je prikazala vrsta belih zob.

(Dalje prihodnjik.)

